

Контролювання	Під контролюванням розуміють вид управлінської діяльності щодо оцінювання виконаних завдань і досягнутих цілей тощо.	Контролювання в кризовій ситуації, що може скластися на підприємстві через торгову війну, за рівнем охоплення контролем об'єктів повинне бути суцільним, оскільки необхідний постійний моніторинг для виявлення вад та проблем, які будуть гальмувати процес відновлення підприємства. Дуже важливо, щоб контролюючі піддавалися всі рівні підприємства. За рівнем централізації управління контроль має бути централізованим, щоб вплив відбувався "зверху донизу", й інформацією володіли керівники для прийняття найшвидшого рішення. Створення спеціальних контрольних служб буде важливим, оскільки достовірність інформації і її точність будуть забезпечені.
Регулювання	Під регулюванням розуміють вид управлінської діяльності, спрямований на усунення відхилень, збоїв, недоліків тощо в керованій системі.	Регулювання необхідне для вирішення усіх проблем, які виникли під час виконання попередніх функцій менеджменту. Тому підприємству необхідно якнайшвидше діяти на цьому етапі. Усунення недоліків та проблем, які виникли на підприємстві, потрібно усувати та вирішувати негайно. Керівництву потрібно переглянути цілі та вирішити де необхідно вдосконалити організування, якщо працівники не схильні до виконання поставлених на них завдань. Необхідно переглянути мотиваційні заходи, які були впроваджені на підприємстві тощо.

Примітка: *Побудовано на основі [1-8].

Як було зазначено в таблиці не завжди торгові війни мають негативні наслідки. Таку тенденцію можна прослідкувати на прикладі торгової війни Росії проти Грузії. Президент Грузії М. Саакашвілі зазначив: "Ми повинні багато працювати для того, щоб сприяти популяризації нашого вина, тому що, це раз повторюю, це – наш паспорт у цивілізований світ". За заявою президента Грузії, Росія, заборонивши імпорту грузинського вина, марно думала, що цим змусить кахетинців піти проти уряду. За його словами, також закінчилися сподівання Росії, що економіка Грузії розпадеться. Замість цього, Грузія поліпшила якість вина, досягнувши диверсифікації ринків для експорту [6].

Імпорту грузинського вина та мінеральної води Боржомі в Росії було заборонено в 2006 р. Уряд Грузії затвердив, що це політичне рішення Кремля, спрямоване на заподіяння шкоди економіці Грузії, що швидко розвивається. Відтоді основні грузинські виробники вина зуміли знайти нові ринки збуту таких країн, як: Україна, Туреччина, Іран, Китай. Деякі компанії вже подвоїли свої продажі. Однією з них є Тбілвіно, яка представляє свою продукцію на 25 зарубіжних ринках, включаючи пострадянські країни, Європу, Канаду та Китай тощо [7].

Висновки. Реакція керівництва на прояви торгових війн з боку інших держав повинна бути моментальною, оскільки, особливо підприємства, які займаються продуктами, що швидко псуються, можуть мати великі збитки. Якщо ситуація не буде покращуватись, то це може призвести до закриття підприємства. Така ситуація потребує чіткої та швидкої ідентифікації. Як потрібно діяти керівництву і які видавати вказівки працівникам? У нашій роботі запропоновано на прикладі загальних функцій менеджменту: як поступово діяти керівництву, щоб вивести підприємство з кризової ситуації та позбутися негативних наслідків торгової війни.

Література

1. Trade War. Investopedia. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.investopedia.com/terms/t/trade-war.asp#axzz1anFOr63g>
2. Митний союз застосовує перші санкції до українських імпортерів // Тиждень : журнал. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.tyzhden.ua/News/23746>
3. Forbes склав список українських компаній, до яких Росія може пред'явити торгові санкції. Інтернет видання "Читай.net". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.chitay.net/politics/ua-news-22424.html>
4. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посібн. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – Вид. 3-тє, [перероб. та доп.]. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка" (Інформаційно-видавничий центр "ІНТЕЛЕКТ+" Ін-ту післядипломної освіти), "Інтелект-Захід", 2007. – 384 с.
5. Джонатан Дэй. Трансформація компанії без кризиса / Дэй Джонатан и Юнг Михаэль // Вестник McKinsey. [Электронный ресурс]. – Доступний з <http://www.mckinsey.com/russianquarterly/topics/index.aspx?tid=25&nord=8&ns=0>
6. Вино – "паспорт" Грузії. Ін-т світової політики 2011. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.georgia.iwp.org.ua/ukr/public/200.html>
7. Russia Ready to Buy Georgian Wine, Georgia Remains Silent. China wines informations website. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.wines-info.com/En/html/2011/10/189-40407.html>
8. Міхов Л.І. Реструктуризація підприємств: шляхи підвищення їх конкурентоспроможності / Л.І. Міхов, Л.М. Каліна. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2010_2/9.

Шуляр Р.В., Головчак Х.Ю. Особенности работы систем менеджмента предприятий в условиях международных торговых войн

Освещена проблема, с которой сталкивается большинство успешных предприятий в отраслях, к которым применяются методы экономического давления в форме торговых войн. На примере общих функций менеджмента приведен механизм, который может помочь руководству вывести предприятие из искусственно созданного кризиса.

Ключевые слова: экономическая торговая война, функции менеджмента, руководство.

Shulyar R.V., Holovchak H.Yu. Features of systems management companies in the international trade war

The article highlights the problem faced by most successful businesses in sectors to which the methods of economic pressure in the form of trade wars. On the example of the general management functions provides a mechanism that can help bring business leaders from the artificially created crisis.

Keywords: economic trade war, the functions of management, leadership.

УДК 338.658

Доц. О.М. Шур, канд. екон. наук; асист. О.П. Макар; аспір. А.В. Гошовська – НУ "Львівська політехніка"

СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ

Обґрунтовано напрями інвестиційної стратегії підприємства як засобу реалізації його інноваційної діяльності. Проаналізовано джерела фінансування інвестиційних проектів та механізм реалізації інноваційної діяльності підприємства. Запропоновано нові підходи до реалізації ефективної інноваційної політики діяльності підприємств в умовах конкуренції.

Ключові слова: інновації, інвестиції, аналіз, обґрунтування, стратегія, підприємство.

Постановка проблеми. Дослідження проблем інноваційної економіки завжди знаходилося в центрі уваги економічної науки. Це обумовлено тим, що інновації торкаються найглибших основ господарської діяльності, визначаючи процес економічного зростання загалом. У сучасних умовах вони виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу зі сформованої економічної кризи, структурних зрушень у національній економіці, забезпечення технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макrorівнях. Активізація інноваційного процесу є одним з найбільш діючих механізмів соціально-економічних перетворень.

Актуальним є заглиблене теоретичне дослідження ринкових форм і механізмів інноваційної діяльності на мікро- і макrorівнях. Важливою проблемою виступає теоретичне обґрунтування критеріїв ефективності інвестиційних витрат, взаємозв'язку і взаємозумовленості капітальних вкладень і структурних зрушень в економіці, визначення пріоритетів у галузевій структурі інвестицій, а також усередині основних національно-економічних сфер: основного виробництва (власне виробництво), виробничої і соціальної інфраструктур. Не менше значення має також дослідження джерел і засобів формування інноваційних ресурсів у сучасних умовах перехідної економіки в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми з управління інноваційними процесами досліджували багато відомих зарубіжних вчених-економістів. Це, зокрема, Д.М. Кейнс, Д. Стейнер, Р. Бранденбург, С. Бір, П. Самуельсон, І. Форестер та ін. Вагомий внесок у розвиток наукових підходів щодо вивчення та активізації інноваційного процесу в Україні зробили провідні вітчизняні науковці: О.М. Алімов, О.І. Амоша, Ю.М. Бажал, С.Р. Бершеда, В.М. Геєць, М.І. Долішній, О.В. Кухленко, І.І. Лукінов, О.В. Мертенс, В.П. Мікловда, М.П. Педан, А.А. Пересада, Я.О. Побурко, П.С. Рогожин, В.Г. Федоренко, В.М. Хобта, В.Я. Шевчук та ін.

Останнім часом у світовій практиці дедалі більше уваги приділяють розвитку так званої "економіки знань", яка створює підґрунтя для інтенсивного формування інформаційного суспільства. Більшість економістів та експертів вважають, що економічне зростання можливе завдяки впровадженню в економіку нових ідей та розвитку нових технологій, які дають можливість створювати ефективніші виробництва.

Інноваційний розвиток, як важливий чинник економічного зростання, розглянуто в наукових працях В. Александрової, О. Амоші, Л. Антонюка, Ю. Бажала, І. Белкіна, В. Геєця, В. Гусєвої, О. Лапка, С. Кіреєва, Л. Осецького, В. Савчука, С. Соколенка, О. Федірко, О. Шнипка, М. Крупки, М. Чумаченка та ін. Зокрема, М.І. Крупка побудову інноваційної моделі розвитку економіки вбачає у створенні сприятливого фінансово-кредитного середовища.

Федоренко В.Г. підкреслює необхідність залучення капіталу в науку та інноваційну діяльність для комплексного розвитку економіки України та її регіонів. Актуальність цієї проблеми полягає в тому, що подолання наслідків глибокої кризи і вихід на траєкторію сталого зростання неможливі без становлення сучасного цивілізованого ринку інновацій.

Ці питання є корінними, вони тісно пов'язані з фундаментальними соціально-економічними процесами розвитку суспільства, з рішенням питань щодо подолання економічної кризи. Тому дослідження сучасних особливостей інноваційно-інвестиційної діяльності різних господарських суб'єктів є одним з основних пріоритетів економічної науки.

Постановка питань та виклад основного матеріалу. У цій роботі ми починаємо з того, що інвестиції – це основний інструмент формування мікро- і макроекономічних пропорцій, що визначає темпи економічного зростання та нововведень. Регулюючи вплив суспільства на формування і структуру, використання інвестицій може здійснюватися тільки шляхом визначення обґрунтованих економічних важелів і нормативів. Становлення національної економіки України, як складової частини світового господарства, ґрунтується на обов'язковому обліку низки важливих загальних закономірностей у сфері інноваційної діяльності, але, разом із тим, воно породжує нові сутнісні риси, обумовлені зміною економічних пріоритетів, розвитком національного ринку. Тому рух інвестицій варто розглядати як результат взаємодії цих факторів.

Саме поняття "інвестиції" означає вкладення капіталу в галузі економіки всередині країни і за кордоном. Розрізняють фінансові (купівля цінних паперів) і реальні інвестиції (вкладення капіталу в промисловість, сільське господарство, будівництво, утворення й ін.).

Реальні інвестиції – це вкладення капіталу в яку-небудь галузь економіки підприємства, результатом чого є утворення нового капіталу чи збільшення наявного капіталу (будинку, устаткування, товарно-матеріальні запаси тощо). Фінансові ж – вкладення капіталу (державного чи частки) в акції, облігації, інші цінні папери. Тут приросту реального капіталу не відбувається, відбувається лише купівля, передача титулу власності. У наявності, таким чином, є трансферні (тобто передатні) операції.

Інвестиції – це те, що "відкладають" на завтра, щоб мати можливість більше споживати в майбутньому. Одна частина інвестицій – це споживчі блага, що не використовуються в поточному періоді, а відкладаються в запас (інвестиції на збільшення запасів). Інша частина інвестицій – це ресурси, що спрямовують на розширення виробництва (вкладення в будинки, машини і спорудження). У системі національних рахунків України статистика інвестицій (капітальних вкладень) включає тільки матеріальні витрати (на машини, будинки, спорудження), але не враховує найважливіші інвестиції в "знання", "інтелект", наукові дослідження й утворення. Подібний підхід, за якого в інвестиції включається лише безпосередньо матеріальні компоненти, не дає змоги точно визначити дійсний обсяг інвестицій. Таким чином, під інвестиціями розуміють ті економічні ресурси, що спрямовуються на збільшення реального капіталу суспільства, тобто на розширення-модернізацію виробничого апарату. Це може бути пов'язане з придбанням нових машин, будинків, транспортних засобів, а також із будівництвом доріг, мостів й інших інженерних споруджень. Сюди варто включати й витрати на утворення, наукові дослідження і підготовку кадрів. Ці витрати є інвестиціями в "людський капітал", що на сучасному етапі розвитку економіки мають дедалі більше значення, тому що, в підсумку, саме результатами людської діяльності виступають

будинки, спорудження, машини, устаткування. І найголовніше – основний фактор сучасного економічного розвитку – інтелектуальний продукт, що визначає економічне становище країни у світовій ієрархії держав.

Висновки. Для економічного розвитку регіонів, інноваційні процеси на територіях потребують організаційного вдосконалення. Тому необхідним є здійснення регіональної інвестиційної політики в напрямі сприяння надходженню інвестиційних ресурсів у регіон та їх раціонального використання. Наведемо деякі методи впливу на інвестиційний процес:

- податкове регулювання інвестиційної діяльності на регіональному рівні, яке повинно здійснюватись в напрямі зниження податкового тиску на суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють реінвестування отриманих доходів у розширення господарської діяльності;
- грошово-кредитне регулювання, яке має передбачати систему стимулів для повноцінного включення в регіональний інвестиційний процес фінансово-кредитних установ та зосередження їх діяльності на фінансуванні інвестиційних проектів у пріоритетних напрямках розвитку економіки регіону;
- надання суб'єктам підприємницької діяльності, які здійснюють реалізацію інвестиційних проектів у регіоні, права на застосування пришвидшеної амортизації лише під час її інвестиційного спрямування;
- ініціювання створення регіональних інноваційних структур місцевою владою, надання їм юридичних, консультативних, ділових послуг, допомога в пошуку партнерів, укладання угод під гарантії регіональних органів влади, захист інтересів наукових організацій за умови тимчасового надання обладнання та приміщень в оренду;
- здійснення кадрового забезпечення інновацій шляхом тренінгів, семінарів;
- регулювання інноваційного підприємництва шляхом різних видів регіональних преференцій (податкових пільг, цільових субсидій, звільнення від місцевих платежів, кредитних гарантій).

Очевидно, що постановка та досягнення цілей потребують пошуку шляхів удосконалення інноваційного механізму регіонального розвитку. Тому важливо є розроблення системи заходів впливу на активізацію соціальної активності як на один із найбільш значущих детермінант інноваційного механізму регіонального розвитку, за допомогою якого можна регулювати соціально-економічний поступ регіону.

Література

1. Мартюшева Л.С. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження / Л.С. Мартюшева, В.О. Калишева // Фінанси підприємств. – 2002. – № 10. – С. 61-66.
2. Іванілов О.С. Інноваційний потенціал підприємства / О.С. Іванілов, О.М. Таряник // Економіка, фінанси, право. – 2004. – № 12. – С. 5-7.
3. Максимов Ю. Методика оцінки інноваційного потенціала учебно-науково-інноваційного комплексу багатопрофільного технічного університета / Ю. Максимов, С. Митяков, О. Митякова // Інновації. – 2004. – № 2. – С. 51-55.
4. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навч. посібн. / Н.В. Краснокутська. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 504 с.

Щур О.М., Макар О.П., Гошовская А.В. Сущность инновационной деятельности предприятия в условиях конкуренции

Разработаны и аргументированы методы инвестиционной стратегии предприятия как механизм реализации его инновационной деятельности. Проанализированы

источники финансирования инвестиционных проектов и механизм реализации инновационной деятельности предприятия. Рекомендованы новые подходы к реализации эффективной инновационной политики деятельности предприятий в условиях конкуренции.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, анализ, обоснование, стратегия, предприятие.

Shchur O.M., Goshovska A.V., Makar O.P. Innovation activity of enterprise in competition conditions

Attention is concentrated on the ground of directions of investment strategy of enterprise as to the mean of realization of him innovative activity. The sourcing of investment projects, introduction of methods of optimization of financing of innovative activity is analyzed. In our article also we propose new measures to realisation effective and innovation activity of enterprise in competition conditions.

Keywords: innovations, investments, analysis, ground, strategy, enterprise.

УДК 332.132(477.87):911.375.62 *Викл. Ю.Я. Волошина – Ужгородський НУ*

АНАЛІЗ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В РОЗРІЗІ ПРИКОРДОННИХ І НЕПРИКОРДОННИХ РАЙОНІВ

Здійснено аналіз прикордонних і неприкордонних адміністративно-територіальних районів Закарпатської області. Досліджено міжнародні пункти пропуску в розрізі районів та їх зону підпорядкування і взаємодії із прилеглими містами та селищами. Наведено перелік прикордонних міст і селищ міського типу відносно кордону з Угорською та Словачкою Республіками. Проаналізовано вплив інвестицій в основний капітал у розрізі прикордонних і неприкордонних районів Закарпатської області на соціально-економічний стан регіону.

Ключові слова: прикордонні та неприкордонні райони, прикордонні міста і селища, міжнародний пункт пропуску, регіон.

Вступ. Закарпатська область є унікальною в розрізі свого географічного положення, оскільки межує з чотирма країнами ЄС: Угорщиною, Словаччиною, Румунією та Польщею. Це сусідство чинить неабиякий вплив як на соціально-економічний розвиток краю, так і на зовнішньоекономічну діяльність країни загалом. Переваги гео економічного розміщення Закарпатської області пов'язані з її близькістю до європейських і світових ринків збуту, сприяють поширенню зовнішньоекономічної діяльності, покращенню взаємовідносин із сусідніми країнами ЄС, прямуючи до європейської інтеграції.

Питання щодо виявлення взаємного впливу прикордонних територій сусідніх країн на їх економічний та соціальний розвиток, механізми регулювання зовнішньоекономічних зв'язків розглянуто у працях багатьох вітчизняних учених, зокрема: М.А. Лендела, П.Ю. Студеняка, Н.А. Мікули, О. Жулканича та ін.

Метою роботи є вивчення і дослідження прикордонних і неприкордонних районів Закарпатської області та їх вплив на соціально-економічний розвиток краю. Прикордонні території володіють значним потенціалом для активізації зовнішньоекономічної діяльності, що матиме позитивний вплив не лише на економіку регіону, але і на економіку країни загалом.

Під час дослідження використовували методи порівняння, узагальнення, динаміки, аналізу та синтезу. Для інформаційної бази було використано